

FIȘĂ DE COMUNITATE

LIBANEZI

DATE GENERALE ȘI ISTORIE SOCIALĂ

Republica Libaneză are mai puțini libanezi decât Brazilia, iar multe țări din America de Sud și Africa au un procent semnificativ de libanezi, veniți în diferite episoade de emigrare. O diaspora atât de mare nu avea cum să evite și România. Minoritatea libaneză a început să se construiască în România în anii '60, când au fost create „societăți mixte româno-libaneze în domeniile importului și exportului de mărfuri diverse și al comerțului cu produse agroalimentare”¹. Tot în aceeași perioadă, în 1967, a fost semnat primul acord între cele două țări privind transporturile aeriene civile. Mulți libanezi au ales România pentru a scăpa de războiul civil, dar și datorită costurilor scăzute: „În timpul perioadei comuniste, o bancnotă de 100 \$ era suficientă pentru a trăi confortabil în București”, spune Nassar Nassar, care a emigrat în România în 1976 pentru a scăpa de război pentru jurnalul libanez L' Orient – Le Jour². În această perioadă au venit studenți și oameni de afaceri pentru a scăpa de război, dar și pentru a-și construi afaceri³.

După revoluția din 1989, libanezii au continuat să vină în România, tot pentru activități comerciale. Trecerea de la economia centralizată la economia de piață a atras datorită lipsei de reglementări și a lipsei de competiție: „familia Jabra, foarte cunoscută în producția de cafea, ciocolată și biscuiți, începând cu anul 1992 avea o cotă de 25% din piața de produse de patiserie în România”⁴. Astfel că în 1996 numărul libanezilor din România era în jur de 12-15000. Comercianții libanezi obișnuiți cu un capitalism *laissez-faire*, pe care l-au găsit în România anilor '90, au construit afaceri numeroase: în 2001 erau peste 1400 de deținute de libanezi ce aveau peste 10000 de salariați.⁵ În plus, și relațiile oficiale dintre cele două țări au fost construite aproape exclusiv prin acorduri economice și comerciale, după 1989 au intrat în vigoare acorduri de cooperare în domeniile turism, transport civil și sănătate⁶.

Cu toate acestea, numărul libanezilor a scăzut în ultima perioadă. Joseph, membru al comunității maronite din București, atribuie acest lucru modificărilor și înmulțirilor reglementărilor pentru afaceri:

¹ <http://www.mae.ro/bilateral-relations/5056>

² <http://www.rjliban.com/orient20110404.pdf>

³ Idem.

⁴ Ibidem.

⁵ <http://www.zf.ro/companii/libanezii-au-afaceri-de-2-miliarde-de-euro-8071591>

⁶ http://www.dce.gov.ro/Materiale%20site/Indrumar_afaceri/Indrumar_afaceri_Liban.pdf

Au făcut activitate aicea, cum au știut ei, cum se face în Liban - un comerț liber și liberal, fără restricție, fără proceduri. După un timp au fost loviți de procedurile de aici și încet-încet s-au retras. Din '97 s-au retras și când a început criza și nu mai era rentabil, comercial, numărul libanezilor s-a redus la 3000-4000.

Odată ce activitatea comercială era considerată neprofitabilă, începeau să se retragă; astfel, în prezent, mai sunt 3000-4000 de libanezi pe teritoriul României. Dintre cei care au plecat, unii s-au întors în Liban, alții s-au dus în Africa, în special în Sudan, sau oriunde au auzit că ar fi oportunități de fără prea multe reglementări în piață din partea statelor, acesta fiind motivul principal de alegere a unei țări de emigrație. Cu toate acestea, o parte dintre ei au preferat să rămână în România pentru că fie și-au creat o familie, fie au reușit să își creeze afaceri profitabile, Joseph adaugă însă: „e greu să pleci din România, are un magnet”.

Pe timpul verii, Joseph spune că majoritatea libanezilor pleacă în Liban, când iau copiii vacanță. Astfel, vara, numărul libanezilor din București scade considerabil, dar odată cu reînceperea școlilor aceștia revin și își reiau activitățile.

Din punct de vedere al genului, majoritatea celor care pleacă din Liban pentru comerț sunt bărbați. Femeile care au ajuns în România sunt în mare parte soțiile oamenilor de afaceri libanezi. Cu toate acestea sunt și femei de afaceri libaneze în București, cum ar fi Youmna Bekhazi, arhitect de interior și manager a unei firme de design. Conform declarațiilor fostului ambasador al Republicii Libaneze, Mohammad Dib, migranții libanezi din România au studii superioare,⁷ observație confirmată și de un profesor de la o școală din București.

Din punct de vedere al temporalității, aceasta este direct influențată de profitul obținut din afaceri. Pe de o parte, cei care au venit în România imediat după revoluție și au reușit să construiască o afacere profitabilă au rămas, însă pentru cei care au venit în ultimii ani este mult mai greu să obțină aceleași beneficii, motiv pentru care renunță și pleacă.

În privința poziționării rezidențiale pe teritoriul Bucureștiului, nu au fost menționate cartiere care să fie preferate de libanezi pentru locuire și nici identificate zone cunoscute de bucureșteni drept cartiere/zona libaneze.

În ceea ce ține de interacțiunea cu instituțiile publice, nu au fost menționate probleme semnificative sau specifice. Elie a detaliat despre adaptarea la o altă birocratie, care deși similară cu cea din Republica Libaneză, ambele construite după modelul francez, a avut nevoie de un consultant:

Problemele care le-am avut sunt legate de acte. Când am fost căsătorit a fost totul ok, nu a fost nicio problemă, până am divorțat. După divorț actele care trebuie să le fac (ședere de muncă, să stau aici) trebuie să găsesc o firmă care ar vrea să facă treaba asta pentru că e multă muncă și mulți bani de plătit. Să faci asta trebuie să... Am plecat

⁷ <http://www.rjliban.com/orient20110404.pdf>

din România pentru un timp și am început să lucrez pe acte cu firma care a vrut să mă angajeze... și perioada în care... când am început să lucrăm pe acte până s-au terminat au durat cam 3 luni jumătate ceea ce înseamnă că am pierdut toți anii în care am stat aici, am fost 4 ani înainte în care am stat, și i-am pierdut, pentru cetățenie sau ca să îmi fac actele. Și m-am întors, am plătit cam 3000 de euro.

Chiar dacă există instituții ale căror uși sunt deschise pentru ei și chiar dacă obținerea actelor este posibilă, mulți dintre ei consideră că din acest punct de vedere lucrurile sunt foarte complicate întrucât sunt prea multe „hârtii” de obținut pe care tot ei trebuie să le ducă dintr-un loc în altul. Însă pentru cei cu venituri mai mari există firme de consultanță care pot facilita interacțiunea cu un sistem birocratic diferit.

În schimb, accesul la servicii cum ar fi cele medicale sau transportul public nu presupune niciun fel de problemă, persoanele intervievate beneficiază cu ușurință atât de serviciile medicale private cât și de cele publice. Mai mult, Elie precizează că se poate folosi, fără nicio problemă, și de asigurarea medicală de familie pe care o are tatăl său în Liban.

MINORITATEA ÎN OGLINDĂ

Prima remarcă cu privire la modul în care libanezii sunt priviți în România este făcută de Joseph (stabilit în România de 20 de ani), care precizează că românii consideră că ei vin din Țările Arabe, însă Țările Arabe sunt un construct politic. Mai mult decât atât, el consideră că românii atunci când vorbesc despre arabi, îi asimilează în mod eronat ca musulmani. O altă remarcă vine din partea lui Elie, care precizează că majoritatea glumelor dintre el și români fac referire la terorism, însă acesta nu se simte deranjat de acest lucru: „Nu, nu mă deranjează și eu fac glume. Îi zic lui Tibi, care e managerul de la firma de acolo «Băi, Tibi, e ok dacă las rucsacul acesta, aici, over night?» și îl pun, așa, sub birou?” (Elie, respondent libanez, stabilit în România de 7 ani).

Cu toate acestea, într-un articol publicat de Agerpres în 2013 este precizat: „Rana Mokkaedem, ambasadorul Libanului în România, a declarat, cu ocazia unui eveniment organizat de ziua națională a acestei țări, că Republica Libaneză este primul investitor arab în economia românească. În același articol mai este precizat că legătura dintre România și Liban este construită și de schimbul de experiență de care au parte studenții libanezi în România și invers: „câteva mii de tineri din Liban au studiat la universitățile din România începând din anii '70, iar în Liban se află o comunitate de aproximativ 1.500 de cetățeni români formată, în principal, din cetățene române căsătorite cu foști studenți libanezi și din copiii acestora”.

Per ansamblu, majoritatea articolelor despre libanezi fac referire la posibilele investiții pe care aceștia le pot face în România; astfel societății libaneze i se conturează imaginea de potențial investitor: „E nevoie de relații internaționale și este timpul pentru o nouă bază economică în

România”, precizează Mohammad Mourad în 2012 într-un articol din Capital. Iar cetățenii libanezi sunt prezentați în majoritatea articolelor din presa românească drept „buni comercianți”, interesați de afaceri.

EXPERIENȚA URBANĂ, LOCUIRE ȘI STIL DE VIAȚĂ ÎN BUCUREȘTI

Niciunul dintre respondenți nu și-a exprimat nemulțumiri legate de experiența locuirii în cartierele Bucureștiului. Elie (respondent libanez stabilit în România de 7 ani) de exemplu, locuiește în Centrul Vechi și în afară de faptul că și-ar dori o bucătărie mai mare este foarte mulțumit de apartament și de vecinii de bloc: „sunt chestii care îmi plac foarte mult, e bloc de muzicieni... Brad care e tot prietenul meu, stăm la același etaj, și mai e un pianist clasic care stă cu părinții lui la 31 de ani... mai e un make-up artist pe lângă, jos e o trupă...”. De-a lungul șederii lui în România Elie a locuit în mai multe locuri, însă de apartamentul din Centrul Vechi e cel mai mulțumit: „... am stat în Drumul Taberei... apoi la Obor, după la Iancului și apoi la Doamna Ghica” însă în toate aceste locuri nu și-a cunoscut vecinii.

Joseph face parte dintr-o comunitate religioasă catolică maronită formată din libanezi, irakieni, iranieni, sirieni și români. Se înțelege cu toți și nu ține cont de etnie, nici măcar de religie întrucât a precizat că are prieteni și cunoștințe musulmane sau ortodoxe. Lucrurile stau la fel și în cazul lui Elie (respondent libanez stabilit în România de 7 ani), care are atât prieteni români cât și de alte etnii. Mai mult decât atât, Elie este solist și are o trupă împreună cu 4 români cu care se înțelege foarte bine și alături de care urmează să scoată un album. Elie a precizat că a participat la *Vocea României*, unde i-au spus cei din organizare că faptul că este libanez reprezintă un atu și nu îi va crea niciun fel de incomoditate.

Deși mâncarea cu specific libanez din restaurantele românești nu este la fel ca cea din Liban, ei sunt mulțumiți. Joseph precizează că până și în Liban gustul mâncării diferă în funcție de zona în care te afli, întrucât mâncarea făcută de cei din Sud nu are chiar același gust cu mâncarea făcută de cei din Nord: „Geografia influențează mult modul de a găti.” (Joseph, respondent libanez stabilit în România de 20 de ani).

În afară de gustul mâncării, nici modul de servire al acesteia nu este asemănător cu cel din Liban:

La noi se mănâncă total altfel, față de cum se mănâncă libanez aici. Ai 150 de feluri de antreuri, mezze se numesc, după mezze rece vine mezze cald,... apoi vine felul principal, care este de obicei pește la grătar sau frigărui de carne, de shish taouk – pui condimentat, kebab cu ceapă... apoi desert și apoi fructe (Elie, respondent libanez stabilit în România de 7 ani).

Restaurantele cu specific libanez din România nu seamănă cu cele din Liban, spun Joseph și Elie, pentru că în Liban sunt așezate în mijlocul naturii. Singurul care se apropie de descrierea

restaurantelor din Liban este „Chez Toni” pentru că este poziționat lângă Parcul Verdi și destul de aproape de Lacul Tei. Mai mult, de la intrare, culoarea de verde dată de gazon și copaci recrează senzația de colț de natură. Aproximarea de natură este o caracteristică întâlnită mai mult în restaurantele libaneze care se autodefinesc „de lux”, cele mai bune exemple sunt „Four Seasons (cu cele două restaurante) și „Zaitoone”. Pe lângă această categoria restaurantelor „de lux”, am delimitat încă două: orientale – care investesc în semne ale orientalismului – și neutre din punct de vedere al construcției stilistice, unde unicitatea este construită prin gust. „Chez Toni”, este la granița dintre „oriental” și „de lux”, cu o terasă mare cu o fântână arteziană în mijloc, cu mesele aranjate cu două fețe de masă și scaune de rafie cu o pernă, iar în interior sunt expuse tablouri cu imagini din Orient și câteva obiecte din același câmp: narghilea, ibric de cafea, diverse vase, suporturi de lumânări. „Four Seasons”, aflat pe Calea Dorobanți, are prețurile cele mai mari dintre restaurantele vizitate. În fața restaurantului este un paznic, care se plimbă prin fața gardului sculptat în lemn și decorat cu ghivece de flori, iar la intrare o tânără ajută clienții să înțeleagă cât mai repede locul și meniul. Terasa are podea din lemn negru, multe ghivece cu flori pe margine, și patru mese cu fețe de masă albe și scaune de aceeași culoare. Spre deosebire de terasă, interiorul are elemente orientale – pe pereții încăperilor sunt desenate modele orientale, similare cu logoul restaurantului – mese cu două fețe de masă – una albă lungă și încă o protecție bej închis de culoarea pereților – scaune albe, model victorian. Pe pereți sunt câteva vitrine cu băuturi și ghivece cu flori. Nici acest restaurant nu este poziționat într-o zonă cu natură, însă această e reconstruită prin ghivecele de flori. Același stil ca la „Four Seasons” îl întâlnim și la „Zaitoone” (până și paginile web sunt similare), restaurant cu specific libanez situat pe Nicolae Caranfil, lângă parcul Bordei. Acesta are părți de perete total acoperite de plante, ce fac trimitere la un colț de natură, după cum descriu și pe site. Elementele decorative lipsesc, nu există nici măcar tablouri pe pereți. Terasa de zi este închisă cu geamuri mari, de acolo se poate privi natura.

În cea de-a doua categorie, cel mai evident exemplu este restaurantul „1001 de nopți”. Pereții de culoare roșie cu tablouri sau fresce cu scene orientale, cu multe perdele, cu divane și otomane cu multe perne și narghilele. Alte exemple sunt „Sindbad” și „Piccolo Mondo”, care au, dar într-o măsură mai mică decât „1001 de nopți”, interiorul decorat cu elemente ce fac trimitere către orient: arcade decorate cu mozaic, narghilele, otomane, măsuțe de cafea.

În categoria a treia, a restaurantelor neutru etnic, primul exemplu l-am primit din partea lui Joseph, care a spus că acolo găsim cel mai bun bucătar din România - restaurantul „Coin Vert”, lângă biserica Cașin. Nici elegant, nici tradițional acesta seamănă mai mult cu o cantină – destul mic și fără elemente de decor (în afară de câteva tablouri). Mesele sunt din lemn, acoperite cu o față de masă albă cu scaune tot din lemn. Sunt așezate cu un spațiu mic între ele deoarece sala nu este foarte mare. Aspectul exterior este și el la fel de simplu – o casă construită din lemn și ciment cu un gard din beton și țevi vopsite cu verde. Alt exemplu este restaurantul „Beirut”: un spațiu dreptunghiular cu mese pe margine, cu tablouri cu fotografii generice și câteva plante în colțuri, singurele decorațiuni din restaurant.

Joseph precizează că pentru un libanez este foarte simplu să recunoască dacă bucătarul unui restaurant este sau nu libanez în funcție de gustul mâncării: dacă este prea condimentată,

apreciază acesta, bucătarul e sirian, dacă e prea gătită bucătarul este român: „românii fac mâncarea prea repede” (Joseph, respondent libanez stabilit în România de 20 de ani).

Împreună cu Elie (respondent libanez stabilit în România de 7 ani) am luat masa la „Al Saj”, restaurant cu specific libanez din Centrul Vechi. Elie a fost cel care a ales acest restaurant și a motivat că aici este singurul loc din București în care se face *Lahmeh Bi Ajjin*, mâncare ce seamănă cu o pizza. Elie a precizat că blatul este făcut dintr-un aluat special care este copt pe un cuptor concav bine încins înainte. Compoziția de pe aluat este făcută din carne, roșii, ceapă și verdeață, toate tocate și amestecate împreună. Pe tava cu *Lahmeh Bi Ajjin* mai era și o jumătate de lămâie care se stoarce peste. Elie a povestit că în Liban se duce la magazin, cumpără roșii, ceapă și verdeață după care se duce la un măcelar, de unde cumpără carne și îl roagă să toace carnea împreună cu roșiile, ceapă și verdeață. Ia compoziția și se duce la orice restaurant unde există un astfel de cuptor și îi este preparat acest fel de mâncare, în orice cantitate și pentru un preț mic. În afară de *Lahmeh Bi Ajjin* am comandat și un bol de humus, pe care urmă să îl împărțim. Elie a mâncat tot, ba chiar a șters cu o lipie bolul de humus până nu a mai rămas nimic. Spre deosebire de ceilalți oameni de pe terasă care mâncau cu tacâmuri din farfuria ce le-a fost pusă în față, Elie a mâncat cu mâna, nu a folosit nici farfuria, nici cuțitul, nici furculița.

„Al Saj” este o terasă-restaurant atipică față de celelalte restaurante cu specific libanez, pe de o parte datorită combinației de terasă ziua și club noaptea, iar pe de altă parte datorită muzicii de pe fundal – muzică de club și a elementelor decorative de pe perete – o motocicletă și sticle cu băuturi.

EDUCAȚIE, LIMBĂ ȘI PRACTICI CULTURALE

Din punct de vedere educațional, există în București trei școli înscrise în „Registrul special al organizațiilor furnizoare de educație care organizează și desfășoară, pe teritoriul României, activități de învățământ corespunzătoare unui sistem educațional din altă țară” cu predare după sistemul libanez: „Cambridge School”, „Bucharest Beirut International School” și „International Lebanese Modern Progression School”. Dintre cele trei, în prezent, doar două predau după sistemul libanez de învățământ. La „Cambridge School” predarea se face în limba engleză, site-ul este în engleză, iar curriculumul este o combinație între cea americană și cea britanică, a explicat secretara școlii. La „International Lebanese Modern Progression School” predarea se face după sistemul libanez, după manuale aduse din Rep. Libaneză. Au studenți și libanezi, sirieni, irakieni, dar și români. Adnan, profesor la această școală, a argumentat că românii vin să învețe limba arabă, pentru că pot învăța limba arabă vorbită, nu doar cea literară. Un alt motiv, susține profesorul, este că aleg această școală pentru că au sistem de evaluare, mai ales la liceu, mai dificil decât cel român: bacalaureatul se susține din toate materiile, iar dacă nu este acumulat punctajul suficient se repetă toate probele. În plus clasele au între 10-15 elevi lucru ce asigură o comunicare mai bună între ei și profesori. Elevii libanezi de la „International

⁸<https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=FBC1AB9F-C666-E434-ICC8597DDDCE0D42>

Lebanese Modern Progression School”, după finalizarea liceului continuă facultatea în România, unde alege Medicină și Inginerie, de cele mai multe ori, sau Limbi Străine, spune același profesor. Când vine vorba de limba română, toți respondenții din cadrul acestei cercetări au vorbit în română, mai puțin preotul de la biserica Sf. Charbel, care știa arabă și franceză. Pentru Elie nu a fost greu deloc să învețe româna pentru că știa franceză:

Am învățat de la subtitrări. Am început înainte să vin aici, am vrut să... toate filmele care înainte vorbeam un pic că e aproape de franceză, la noi franceza e limbă oficială, franceza și araba. Toate documentele sunt în arabă și la școală facem franceză. Știam franceză destul de bine și româna e foarte aproape, bine că reguli gramatice au multe excepții... le-am luat cu subtitrarea în română și mă uităm la cuvintele, ce zice, ce înseamnă...

Pe de altă parte, Leyla, cu care am discutat la biserica a precizat că ei i s-a părut foarte grea limba română la început – alt alfabet, alt mod de a scrie, alt mod de a citi și altă pronunție. A spus că a luat meditații o lungă perioadă de timp înainte de a da examen pentru cetățenie.

În ceea ce ține de limba arabă, Joseph precizează:

Nu există o țară arabă, fiecare își vorbește dialectul, dialect și nu limba, pentru că musulmanii trebuie să citească și să vorbească în arabă. Limba arabă e foarte veche. Omul se schimbă și fiecare limbă se schimbă devine mai rapidă pentru că societatea și viața influențează omul. Astfel araba nu mai e vorbită decât în comunitatea musulmană, e mai mult citită decât vorbită. Fiecare țară a fost influențată de ceva. Libanezii de turci și de francezi și apoi de englezi. Acum în Liban se vorbesc trei limbi în același timp, araba, franceză și engleză. Este o limbă mai rapidă, se vorbește rapid. Există o diferență pentru că societatea evoluează foarte rapid. De exemplu, dialectul sirian e mai lent și e influențat mai mult de turci nu și de alte țări, irakienii de englezi și de limbile vechi... folosesc cuvinte diferite.

După un timp de la stabilirea în România, câțiva dintre libanezii maroniți din România au început să vorbească și să caute sponsorizări pentru a clădi o biserică. Astfel, după un timp au construit, în 2013, prima biserică orientală din Europa de Est – Biserica maronită Sf. Charbel din Dimieni.

Odată cu războiul din Irak, la comunitatea lor s-au alipit și refugiații irakienii creștini pentru a participa la slujbele în arabă, apoi cei sirieni, iranieni și românii catolici din zonă. Joseph argumentează că limba arabă a reprezentat un liant pentru mulți dintre ei. Pe de altă parte, tot Joseph precizează că ritul catolic oriental este mai aproape de biserica ortodoxă și pentru că ambele sunt foarte vechi, au multe similitudini, însă diferența principală constă în faptul că maroniții fac rugăciunile în aceeași limbă arameană, în care Iisus propovăduia în vremea lui.

La biserica Sf. Charbel din Dimieni, spune Leyla, vin maroniți stabiliți în România cu mult timp în urmă, întrucât cei veniți de curând nu au aflat de existența sa. Îngrijitorii bisericii sunt doi români, soții Mocanu din Ploiești, care au primit o casă în apropierea bisericii. „Aici mi-am găsit

liniștea și pacea”, spunea Gabriela Mocanu, care este foarte mulțumită de locul de muncă de la biserică. În plus, precizează că la fiecare sărbătoare a maroniților primește cadouri din partea lor, iar în vacanța de vară a primit un sejur la mare pentru ea și soțul ei. Vis-a-vis de biserică funcționează un abator al unui libanez musulman. Când organizează masă cu carne la biserică, Joseph, administratorul bisericii, cumpără carnea de la abatorul *halal*. Chiar și soții Mocanu cumpără carne de la abator de câte ori au nevoie, iar angajații îi lasă să își aleagă și îi anunță atunci când carnea este proaspătă.

AGREGAREA COMUNITĂȚII

Când Joseph a ajuns în România, în 1986, nu există ambasada Republicii Libaneze și nici altă asociație căreia i s-ar fi putut adresa: ”În ’86 când am ajuns eu aici nu era nicio ambasadă libaneză, erau 6 comercianți libanezi și 20 de studenți. Începând cu ’92-’96 au început să vină, după care au început să plece...” (Joseph, respondent libanez stabilit în România de 20 ani).

Nici în prezent, pe lângă ambasadă nu există alte instituții formale: „Nu există un centru cultural libanez.” (Joseph, respondent libanez stabilit în România de 20 ani).

Singurul actor identificat ce agregă comunitatea este Biserica Sf. Charbel, în special, prin întâlnirile de după slujbă când stau la o cafea și o mică gustare întrucât „după liturghie se spune că omul e plin de chestie pozitivă și e mai bine când este plin de duhul pozitiv să se întâlnească cu ceilalți, e mai bine să stea cu alții, îi împinge spiritul pozitiv la comunitate” (Joseph, respondent libanez stabilit în România de 20 ani). Astfel ei au adoptat acest obicei și îl practică după fiecare slujbă la biserica din Dimieni. Un alt obicei pe care l-au preluat din Liban, face referire la mesele cu carne organizate de biserica înainte și după post:

În Liban, biserica invită lumea la o masă cu carne, înainte și după post, pentru că mai există și oameni săraci care nu au posibilitatea să cumpere carne. Așa a rămas obiceiul ca înainte de post să se întâlnească lumea, să mănânce și să vorbească... poate au vecini cu care nu vorbesc și chestia asta împinge la comunicare, să se cunoască să se întâlnească.” (Joseph, respondent libanez stabilit în România de 20 ani).

Și Leyla și Salwa cu care am discutat la slujbă erau foarte încântate de construcția acestei biserici și de aceste întâlniri de după slujbă, întrucât prin intermediul lor au cunoscut și alți maroniți, au făcut prieteni, chiar o familie. „Până să fie construită biserica asta nici nu știam că există atâția libanezi în București, de maroniți nici nu mai zic...” (Salwa, stabilită în România de mulți ani).

În afară de întâlnirile de după slujbă de la biserică, nu mai sunt organizate astfel de locuri în care libanezii să se poată întâlni, cunoaște sau să discute. Cel mult, aceștia se mai pot întâlni la unul din restaurantele cu specific libanez din București, însă din discuțiile cu respondenții am aflat că ei se duc la restaurante să mănânce și nu să întâlnească alți libanezi. „E urât să te bagi cu

omul în seamă, să te duci peste el la masă... ce să îi zici? Că ești și tu libanez? Și ce...?” (Leyla, stabilită în România de mulți ani).

RELAȚIA CU ȚARA DE ORIGINE

În Liban se duc atunci când pot, când au vacanțe. La slujba, de la biserica Sf. Charbel nu era atât de multă lume, Joseph motivează că majoritatea libanezilor sunt plecați pe timpul verii, când au copiii vacanța, în Liban. Salwa povestește că soțul ei este în România de foarte mulți ani și ea, pentru că are 4 copii la școală și sunt de vârste diferite, nu a putut să se mute în România, însă de câte ori au copiii vacanța vine în România. Speră că atunci când copiii vor termina școala să se mute în România.

Puțini sunt cei care mai trimit sau primesc pachete, însă Elie este unul dintre ei, nu primește pachete prin curier, ci ia câte o valiză plină cu mâncare de câte ori pleacă din Liban: „Mama mea crede că în afară de Liban nu există mâncare, crede că vin aici și mor de foame. Când mă duc de acolo mă întorc cu valiza plină de mâncare.” Aduce valiza plină și pentru că i se pare că nu găsește mereu ingredientele proaspete pentru a găti anumite feluri de mâncare. Joseph, însă, consideră că poate achiziționa din România orice are nevoie, așa că nu îi mai sunt necesare pachetele. Joseph povestește că băiatul lui deja se consideră 100% român și că nu îi place să se ducă în Liban, întrucât crede că acolo „e mereu război”.

OBSERVAȚII FINALE

Este greu să identifici o comunitate libaneză în București în afară de cea creată în jurul bisericii Sf. Charbel din satul Dimieni. Unii dintre ei, cum ar fi Elie, nici nu au avut intenția de a găsi alte persoane libaneze cu care să se împrietenească aici. Cu toate acestea, semnele prezenței libaneze în București sunt vizibile prin numeroasele restaurante cu mâncare libaneză, prin școlile care predau după sistemul libanez și după alte afaceri deținute de libanezi: un lanț de farmacii și un lanț de fast-food (primul din București). După cum a reieșit și din analiza articolelele media, relația libanezilor cu România este construită prin afaceri și este întărită în acest sens și de autoritățile celor două țări în această direcție.

Minoritatea libaneză din București este fluidă, au existat mai multe valuri de imigrație: în anii '70, după 1989 și apoi în anii 2000, urmate de retrageri pentru căutarea unor oportunități de afacere mai profitabile.

Sursele întocmirii fișei:

<http://www.agerpres.ro/politica/2013/11/23/ambasadorul-rana-mokkadem-libanul-este-primul-investitor-arab-in-romania-13-47-59>

<http://www.capital.ro/oamenii-de-afaceri-libanezi-anunta-investitii-masive-in-romania-165666.html>

<http://www.mae.ro/bilateral-relations/5056>

http://www.dce.gov.ro/Materiale%20site/Indrumar_afaceri/Indrumar_afaceri_Liban.pdf

<http://www.cambridgeschool.ro/>

<https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=FBC1AB9F-C666-E434-1CC8597DDDCE0D42>

<http://www.rjliban.com/orient20110404.pdf>

Interviu Joseph – administrator la biserica Sf. Charbel din Dimieni

Interviu Elie – art director în București

Discuții la biserica

Discuție „International Lebanese Modern Progression School”

Descriere densă la Biserica Sf. Charbel

Descriere densă la restaurantul Al Saj

Fișă de observație restaurante cu specific libanez din București.